

Utbildningsförvaltningen
Teresia Kjellgren
0171-626426
teresia.kjellgren@enkoping.se

Svar på remiss gällande betänkandet Ämneskunskaper och lärarskicklighet - en reformerad lärarutbildning (SOU 2024:81)

Bakgrund

En remiss från Utbildningsdepartementet inkom till utbildningsförvaltningen den 6 december 2024. Remissen är ett betänkande om Ämneskunskaper och lärarskicklighet – en reformerad lärarutbildning.

Nämnden har möjlighet att inkomma med synpunkter i anslutning till nämndsammanträdet i mars 2025.

Utbildningsdepartementet vill ha nämndens synpunkter redovisade i en "Sammanfattning" och om nämnden har några övriga synpunkter under rubrik "Övergripande synpunkter".

Sammanfattning

8.2. Utvärdering av försöksverksamhet med övningsskolor.

Utbildningsnämnden stödjer förslagen som betänkandet skriver om i avsnittet om Övningsskolor och VFU (verksamhetsförlagd utbildning). Utvärderingen har bland annat sett att koncentration av studenter vid färre skolor (övningsskolor) har stärkt utbytet och kompetens mellan handledare och studenter. För nämnden fungerar VFU bra, vi har ett väl upparbetat och systematiskt arbetssätt med kompetenta handledare och många studenter som gör sin VFU här återkommer och blir erbjudna en anställning.

11.3 Skärpta krav på kunskaper i svenska

Betänkandets förslag att ändra kraven för lägstaniån på betygen som krävs för att bli antagen till grundskolläroexamen och förskolläroexamen. Utbildningsnämnden stödjer förslagen att ändra till C i svenska för grundskolläroexamen. Dock finns en fråga om varför det ska vara skillnad på behörighet mellan de olika skolformerna. Om syftet är att höja kvaliteten så bedömer nämnden att den här ändringen inte går i linje med det. Dessutom står det i betänkandet att "Trots att förskolan har ett annat undervisningsuppdrag, där barnen ska lära sig både genom planerade pedagogiska aktiviteter och genom spontana

lärandesituationer som uppkommer i leken, är det viktigt att förskollärare också får en gedigen kunskapsgrund inom grundläggande läs- och skrivinlärning. Det handlar om att både kunna genomföra planerade pedagogiska aktiviteter och ta tillvara spontant uppkomna tillfällen för lärande i leken. Genom att tidigt uppmärksamma barn som har större utmaningar inom området och sätta in åtgärder för dem, skapar förskolläraren positiva effekter som kan spåras så långt upp som i högstadiet. Det kräver dock att det finns förskollärare som kan arbeta med läs- och skrivundervisning i förskolan, och utvärdera resultatet av den." Utbildningsnämnden anser därför att det ska vara krav på C i svenska även för förskolläraryrket. Samma sak för lärare i fritidshem, en yrkeskategori vi är i behov av.

11.9 Det behövs fler som vill bli lärare och förskollärare

I de informationsinsatser som är tänkta att genomföras för att få fler att bli intresserade av lärar- och förskolläraryrken anser nämnden att det är av stor betydelse att även de fackliga förbunden medverkar. Alla instanser och myndigheter behöver ha en nyanserad, hållbar och välgrundad bild av hur skolan ser ut idag och hur den kan utvecklas i framtiden. Det är avgörande att skapa en gemensam vision som präglas av framtidstro och inkluderar en plats för olikheter och mångfald.

Kap 12 Alternativa vägar till en lärarexamen

Både förslaget om att försöka med KPU 60 och KPU 75 (kompletterande pedagogisk utbildning) förlängs till och med 2030 och att VAL (vidareutbildning av lärare) permanentas är förslag som utbildningsnämnden stödjer. Nämnden håller också med om förslaget om *"Satsningen på arbetsintegrerad lärarutbildning förlängs till och med 2032"*. Nämnden anser även att det är bra att det finns distansutbildningar i VAL.

Kap 14 – Utveckla innehållet i lärarutbildning

Vad gäller avsnittet om att ämnet svenska är viktig och vikten av språkförståelse så är nämndens synpunkt i linje med det som står i betänkandet. Nämnden anser att språkförståelse inte bara är viktigt för ämnet svenska, utan att det är avgörande för att elever ska kunna förstå och lösa uppgifter i alla ämnen. Till exempel krävs god språkförståelse för att kunna läsa och förstå en matematikuppgift eller en fysikuppgift. Därför betonar nämnden att språkförståelse är en viktig färdighet i alla ämnen där elever behöver läsa text för att kunna lösa uppgifterna.

14.5 VFU i lärarutbildningarna i dag

I de utvärderingar som gjorts gällande VFU står det att: "Studenterna kan ibland även få arbeta med övriga förmågor under VFU, såsom nationella prov och bedömning, ledarskap, konflikthantering samt kontakter med vårdnadshavare."

Här vill nämnden trycka på att under VFU borde ovanstående uppgifter alltid ingå. Speciellt kontakten med vårdnadshavare eftersom en lärare alltid behöver ha en relation med elevers vårdnadshavare vid exempelvis föräldramöten och utvecklingssamtal.

14.5.1 Övningsskolor är fortsatt viktiga

Som redan nämnts under 8.2 stödjer nämnden förslagen i betänkandet gällande övningsskolor och den funktion de fyller.

14.5.2 En del av utbildningen bör vara förlagd i skolan eller förskolan under det första läsåret

I betänkandet står det att "Alla lärar- och förskollärestudenter bör ha en del av sin utbildning förlagd i skolan eller förskolan redan under det första läsåret." Nämnden anser att ordet "bör" byts ut mot ordet "ska". Att få en kortare VFU redan under sitt första år bedömer nämnden ger studenterna en bild av vad de utbildar sig till i ett tidigt skede.

Utifrån att det inte alltid är så lätt för kommunerna att få befintliga lärare att vara handledare är det av vikt att den VFU som föreslås under det första läsåret inte krockar med längre VFU perioder för elever som kommit längre i sin utbildning.

16.3 Vetenskaplig grund för undervisning om läs- och skrivinlärning

Betänkandet hänvisar bland annat till Hatties studie vilken är klart relevant, liksom de studier som lyfts gällande språk och läsutveckling. Elever lär olika och har olika behov. Didaktiska diskussioner med stöd i beprövad erfarenhet och vetenskaplig grund liksom kontinuerlig utvärdering såväl mätbara som märkbara bör ligga till grund för undervisningen. Hur detta arbete kan ske med systematik och långsiktighet behöver lyftas och på ett hållbart sätt vara en del av förskolans och skolans systematiska kvalitetsarbete. Att lära språk på olika sätt genom att leka med ord, ljuda, känna igen hela ord som "och", "ett", "en" kan vara en väg. Flera delar, så som kognitionsvetenskap, ämnesdidaktik, motoriska aspekter, relationella perspektiv, demokratiska processer, pedagogiska inriktningar, hälsa och hållbarhet är relevanta perspektiv för utbildningssystemet och bör vara delar i gemensamt arbete för förskolor och skolor.

Kap 17 – Uppdatera examensmål

Förslaget om färre mål bedömer nämnden kan öka likvärdigheten mellan utbildningar och lärosäten. Färre mål kan också göra det lättare för studenterna att förstå och förhålla sig till vad som förväntas av dem. När målen är få, konkreta och realistiska ökar chansen att studenterna känner sig motiverade och engagerade, vilket kan leda till en mer effektiv inlärning. Följaktligen stödjer nämnden förslaget.

Övergripande synpunkter

AI (artificiell intelligens)

Utbildningsnämnden saknar ett AI perspektiv. Hur kommer lärares undervisning att förändras? Utifrån de förändringarna vad behöver förändras eller läggas till i lärarutbildningen? Att inkludera ett omfattande avsnitt i lärarutbildningen om vad AI kan erbjuda skolan i form av fördelar är av stor betydelse. AI har potential att förbättra lärandeupplevelser och effektivisera administrativa och pedagogiska processer. Genom att

använda AI kan vi anpassa undervisningen efter individuella elevers behov, erbjuda snabbare och mer detaljerad feedback, samt automatisera rutinuppgifter för att frigöra tid för lärare att fokusera på mer värdeskapande aktiviteter.

Samtidigt finns det betydande utmaningar som måste adresseras. Källkritik blir allt viktigare i en tid där AI kan generera stora mängder information, och det är avgörande att lärare och elever kan bedöma trovärdigheten och kvaliteten på denna information. Etiska överväganden är också centrala, särskilt när det gäller att säkerställa att AI används på ett sätt som respekterar elevers integritet och rättigheter. Säkerhetsaspekter måste beaktas för att skydda känslig information och förhindra missbruk av teknologin.

En annan viktig aspekt är att upprätthålla en balans mellan teknik och mänsklig interaktion. Även om AI kan erbjuda många fördelar, är det viktigt att inte förlora den mänskliga dimensionen i undervisningen. Relationella lärandet, där elever och lärare bygger starka, förtroendefulla relationer, är en central del av utbildningsprocessen och kan inte ersättas av teknik.

Att få möjlighet att utforska och diskutera dessa aspekter under sin studietid bedömer nämnden som avgörande för våra blivande lärare på alla nivåer. Genom att integrera dessa diskussioner i utbildningen kan vi förbereda framtidens lärare på att använda AI på ett etiskt, hållbart och säkert sätt, samtidigt som de utvecklar sin egen kompetens som pedagoger och tänkande individer. Processen i ett arbete är också ett resultat, och det relationella lärandet är en viktig del av denna process. Genom att förstå och navigera dessa komplexa frågor kan vi skapa en utbildningsmiljö som drar nytta av AI:s möjligheter samtidigt som vi bevarar de värden som är centrala för mänsklig interaktion och lärande.

Rörelse i skolan

Utbildningsnämnden vill också lyfta vikten av rörelse för barn i skolåldern. Att lägga till rörelse i lärarutbildningen är en viktig åtgärd som kan ha långtgående positiva effekter på både lärare och elever. Studier har visat att fysisk aktivitet kan förbättra koncentrationen, minnet och den övergripande akademiska prestationen. Regelbundna rörelsepauser under skoldagen kan bidra till att minska stress och öka elevernas motivation och engagemang i skolarbetet.

Rörelse spelar också en viktig roll i barnens sociala utveckling. Genom att delta i fysiska aktiviteter och lekar lär sig barnen att samarbeta, kommunicera och bygga relationer med sina kamrater. De utvecklar också viktiga sociala färdigheter som att följa regler, hantera konflikter och visa respekt för andra. Dessa erfarenheter är avgörande för att barnen ska kunna utveckla en positiv självbild och känna sig trygga och inkluderade i skolmiljön.

Avhopp

Utbildningsnämnden anser också att en punkt bör läggas till i kap 10 som handlar om "Principiella utgångspunkter för utredningens förslag". Hur man på nationell nivå behöver jobba med avhopp i grundskolan på ett systematiskt sätt. Att behålla eleverna i grundskolan är av största vikt. Ge lärarstudenterna verktyg och kunskap så rätt åtgärder kan sättas in. Att arbeta systematiskt med avhopp från skolan kräver en genomtänkt strategi som

involverar hela skolsystemet, från lärare och skolläda till föräldrar och samhälle vilket bör ledas från nationell nivå och användas på lärarutbildningen.

Okommenterade avsnitt

Vad gäller övriga kapitel, stycken och texter i betänkandet som nämnde inte har lämnat synpunkter på så har nämnden antingen inga synpunkter, eller att det inte berör kommunal verksamhet utan är mer för högskolor och universitet.